

RAPORT ŚWIATOWEGO FORUM EKONOMICZNEGO

Zapraszamy do lektury. Obszerny raport Światowego Forum Ekonomicznego, który jest jednym z najważniejszych tego typu ośrodków kompleksowo badających rozwój rynków całego świata. 21 października 2020 r. pojawiły się najnowsze opracowania uwzględniające specyfikę rzeczywistości w dobie pandemii i wywołanych nią szczególnych warunków do życia. **Piszą również, jak powinna zmienić się szkoła, aby dostosować się do zmieniających się warunków.**

Autorzy przekonują, że raport WEF śledzi i wylapuje zmiany zachodzące w społeczeństwie oraz prognozuje ich dalszy przebieg. Ma na celu ukazanie gwałtownych zmian, jakich doświadczyliśmy w 2020 roku na tle szerokich procesów ekonomicznych oraz wyciągnięcie z nich konsekwencji dla kierunków rozwoju jednostek, społeczeństw i instytucji oraz związanego z nimi zapotrzebowania na umiejętności i zawody w ciągu najbliższych 5 lat.

Raport liczy 163 strony i przedstawia szczegółowe badania statystyczne dotyczące zachowań i zmian, jakie zaszły w zwyczajach mieszkańców zachodniej cywilizacji pod wpływem pandemii i związanego z nią „lockdownu”. Na podstawie wielu danych stworzono również prognozy przemian, jakim poddane zostaną rynki w ciągu najbliższych 5 lat.

Nie dziwi prognoza postępującej automatyzacji kolejnych dziedzin gospodarki. O około 10-20 % wzrośnie udział maszyn (robotów, sztucznej inteligencji) w takich dziedzinach jak analiza danych, zbieranie i gromadzenie informacji, produkcja, komunikacja wreszcie – zarządzanie zasobami. Wiąże się z tym tendencja dużych firm do redukcji dotychczasowej siły roboczej w związku z postępującą automatyzacją. Szacuje się, że w najbliższych latach maszyny zastąpią ok. 85 milionów pracowników, pojawi się za to 97 milionów nowych miejsc pracy, które wypełnią ludzie wykonując zadania niemożliwe do spełnienia przez automaty. Nadal najbardziej potrzebni będą analitycy danych, specjaliści zajmujący się bezpieczeństwem cyfrowym, programowaniem i inżynierią. Co ciekawe, wzrasta zapotrzebowanie na specjalistów w danej dziedzinie – cenniejsze staje się nabycie konkretnej umiejętności na wysokim poziomie i związana z tym umiejętność doskonalenia się.

Spadnie za to zapotrzebowanie na pracowników zawodów związanych z bezpośrednim kontaktem z klientem – coraz mniej zatrudnia się pracowników biur obsługi klienta, asystentów bankowych, sprzedawców, pracowników poczty, pracowników budowlanych i mniej wykwalifikowanych przedstawicieli zawodów związanych z technologią (mechanicy, monterzy, serwisanci).

Jakie umiejętności będą w tej perspektywie najbardziej przydatne, by osiągnąć sukces? Badacze światowego forum wyróżnili 10 podstawowych kompetencji, które będą potrzebne w najbliższych latach. Dla krajów objętych badaniem wykonano dodatkowo analizę częstotliwości zapotrzebowania na pracowników posiadających te kompetencje. Co powinni umieć uczniowie opuszczający wkrótce polską szkołę? Zestawienie kompetencji przyszłości wywołuje szereg pytań związanych z obecnym stylem nauczania i nauczania się w naszych szkołach.

CZEGO POWINNA UCZYĆ SZKOŁA?

1. **Kreatywność, oryginalność i inicjatywa.** To pierwsze z wymienionych w raporcie kompetencji. Nabycie ich jest możliwe (kreatywność da się trenować), ale czy w warunkach masowej edukacji skoncentrowanej na wiedzy? Czy uczymy dzieci samodzielności? Pozwalamy im na decydowanie o własnym uczeniu się?
2. **Aktywne uczenie się i strategie uczenia się.** Przyswojenie zakresu wiedzy zawartego w podstawie programowej kształcenia ogólnego jest ogromnym wyzwaniem nawet dla zdolniejszych uczniów. Czy, wymagając od nich posiadania szerokiej wiedzy z wielu przedmiotów, poświęcamy uwagę technikom i strategiom uczenia się? Czy budujemy kulturę ciekawości poznawczej i stwarzamy szansę na zadawanie rzeczywistych pytań? Czy tworzymy realną lukę poznawczą, zamiast występować z pozycji „wiedzącego”?

3. **Odporność, radzenie sobie ze stresem, elastyczność.** Polska ma jeden z najwyższych odsetków samobójstw wśród młodzieży. Odporność na stres i postrzeganie własnego dobrostanu jako wartości stanowiąc będą ogromne wyzwanie dla nas wszystkich. Czy pokazujemy uczniom, że ich szczęście jest ważne? Czy dbamy o swój własny, nauczycielski dobrostan?
4. **Myślenie analityczne i innowacyjność.** Świat nie składa się z odrębnych dziedzin wiedzy i przedmiotów jak szkoła. Umiejętność analizowania powiązań między zagadnieniami z różnych dziedzin powinna stać się podstawowym celem procesu kształcenia. Jak często, nawiązując do zależności interdyscyplinarnej słyszymy: „Ale to jest z (wstaw dowolny przedmiot poza własnym)...” Rozwiązaniem tego problemu mogą stać się interdyscyplinarne projekty realizowane systemowo i stanowiące jeden z głównych filarów pracy szkoły. Podstawa programowa umożliwia taką organizację placówki. Ilu nauczycieli i dyrektorów z niej korzysta?
5. **Wykorzystanie, monitorowanie i kontrola nowych technologii.** Gwałtowna zmiana trybu nauczania podczas pandemii znacznie podniosła cyfrowe kompetencje nauczycieli, zmieniła też profil wykorzystywanie technologii przez uczniów. Nadal jednak wielu z nas nie jest świadomymi użytkownikami narzędzi cyfrowych, co w dłuższej perspektywie może grozić cyfrowym wykluczeniem. Jak świadomie i celowo doskonalić kompetencje cyfrowe uczniów i własne? Jak mówić o zasadach bezpiecznego korzystania z technologii? Jak sprawiać, by była postrzegana jako narzędzie nie stając się celem sama w sobie?
6. **Myślenie krytyczne i analizowanie.** W jakim stopniu polska szkoła stwarza możliwość kwestionowania rzeczywistości? Wnikania krytycznym spojrzeniem w otaczające nas zjawiska i informacje? Wiele się mówi o konieczności weryfikowania faktów, szumie informacyjnym i otepiającej ilości fałszywych wiadomości. W jakim stopniu nauczyciele są tego świadomi? Jak kształtują umiejętności uczniów w tym zakresie? Czy sami siebie doszkalają?
7. **Projektowanie technologii i programowanie.** Myślenie algorytmiczne i komputacyjne to zjawiska nienowe, ale wciąż niedoceniane. Kodowanie, wplatanie interdyscyplinarnych aktywności do codziennej pracy mogą spopularyzować taki sposób myślenia. Jak te zagadnienia traktują nauczyciele przedmiotów innych niż informatyka?
8. **Uzasadnianie, objaśnianie, rozwiązywanie problemów i konceptualizacja zagadnień.** Poziom uogólnienia i wykorzystania nabytych umiejętności do rozwiązywania problemów to najwyższy etap rozwoju uczniów. Na ile możliwy do osiągnięcia w szkole skupionej na przekazywaniu wiedzy?
9. **Zarządzanie zespołem.** W ilu szkołach pozwala się uczniom rzeczywiście samodzielnie decydować o jakimkolwiek elemencie edukacji? Jak realizowane projekty uczą samodzielności, bycia liderem czy znajdowania swojego miejsca w zespole roboczym?
10. **Inteligencja emocjonalna.** Zarządzanie własnymi emocjami, umiejętność radzenia sobie z nimi bycie w czułym kontakcie ze sobą i umiejętność interpretacji zachowań i uczyć drugiego człowieka. Czy w polskiej szkole można doskonalić tak nieokreślone, niemierzalne i delikatne kwestie?

Poza pierwszą „10” wymieniono:

- Zarządzanie zasobami finansowymi i materialnymi –przedsiębiorczość
- Przywództwo (bycie liderem)
- wywieranie wpływu społecznego.
- Uczenie innych, udzielanie instrukcji i mentoring.